

USTAWA

z dnia 31 lipca 1981 r.

o kontroli publikacji i widowisk.

Art. 1. 1. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia wolność słowa i druku w publikacjach i widowiskach.

2. Ochrona i zapewnienie realizacji wolności słowa i druku w publikacjach i widowiskach jest obowiązkiem organów i instytucji państwowych oraz organizacji politycznych i społecznych.

3. Korzystanie z wolności słowa i druku w publikacjach i widowiskach regulowane jest niniejszą ustawą.

Art. 2. Korzystając z wolności słowa i druku w publikacjach i widowiskach nie można:

- 1) godzić w niepodległość lub integralność terytorialną Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
- 2) nawoływać do obalenia, złżyć, wyszydząć lub poniżyć konstytucyjny ustrój Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
- 3) godzić w konstytucyjne zasady polityki zagranicznej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i jej sojusze,
- 4) uprawiać propagandy wojennej,
- 5) ujawniać wiadomości stanowiących tajemnicę państwową, w tym tajemnicę gospodarczą oraz tajemnicę służbową dotyczącą obronności i Sił Zbrojnych,
- 6) nawoływać do popełnienia przestępstwa lub je pochwalać,
- 7) ujawniać bez zgody zainteresowanych stron wiadomości z postępowania przygotowawczego oraz rozpowszechniać wiadomości z rozprawy sądowej prowadzonej z wyłączeniem jawności,
- 8) naruszać uczuć religijnych i uczuć osób niewierzących,
- 9) propagować dyskryminacji narodowościowej i rasowej,

10) propagować treści szkodliwych obyczajowo, a w szczególności alkoholizmu, narkomanii, okrucieństwa i pornografii.

Art. 3. 1. Przeznaczone do rozpowszechniania publikacje i widowiska podlegają kontroli wstępnej organów kontroli publikacji i widowisk.

2. Organami kontroli publikacji i widowisk są:

- 1) okręgowe urzędy kontroli publikacji i widowisk, działające jako organy pierwszej instancji, zwane w dalszych przepisach okręgowymi urzędami,
- 2) Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowisk, działający jako centralny organ w sprawach kontroli publikacji i widowisk, zwany w dalszych przepisach Głównym Urzędem.

Art. 4. 1. Nie podlegają kontroli wstępnej:

- 1) przemówienia posłów i radnych wygłoszone na jawnych posiedzeniach Sejmu i rad narodowych oraz ich organów, jak również interpelacje i zapytania posłów i radnych,
- 2) orzeczenia sądów, kolegiów do spraw wykroczeń oraz organów orzekających w sprawach pracowniczych wraz z uzasadnieniem, chyba że jawność uzasadnienia została wyłączona,
- 3) akty normatywne i inne akty prawne o charakterze ogólnym, w tym narodowe plany społeczno-gospodarcze i plany zagospodarowania przestrzennego, a także sprawozdania i opinie urzędowe,
- 4) druki i formularze urzędowe organów państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych, a także druki i formularze spółdzielczych i gospodarczych jednostek organizacyjnych przeznaczone do użytku służbowego tych jednostek,

- 5) publikacje statystyczne podlegające kontroli Głównego Urzędu Statystycznego,
 - 6) mapy samoistne, ich zestawy i mapy stanowiące załączniki do publikacji podlegające kontroli Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii,
 - 7) podręczniki szkolne i pomoce dydaktyczne zatwierdzone przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania,
 - 8) publikacje naukowe i dydaktyczne szkół wyższych, placówek Polskiej Akademii Nauk, samodzielnych placówek naukowo-dydaktycznych, instytutów naukowo-badawczych i placówek typu naukowo-badawczego utworzonych zgodnie z obowiązującymi przepisami, zakładów kształcenia duchownych i zarejestrowanych stowarzyszeń naukowych, a także druki tych instytucji służące zbieraniu danych dla celów badawczych,
 - 9) prace przejściowe i magisterskie oraz prace dyplomowe, a także rozprawy doktorskie i habilitacyjne wykonywane w ilościach niezbędnych do uzyskania dyplomu lub przeprowadzenia przewodu doktorskiego lub habilitacyjnego w instytucjach określonych w pkt 8,
 - 10) zaaprobowane przez Kościół Katolicki oraz inne kościoły i związki wyznaniowe pisma, obrazy i nagrania o charakterze przekazu wiary, dokumenty, teksty liturgiczne, teologiczne, zakonne, modlitewne, katechetyczne i duszpasterskie, teksty prawa kościelnego, zawiadomienia i informatory, transmisje obrzędów religijnych w audycjach radiowych i telewizyjnych, imprezy kulturalno-religijne organizowane na terenie kościelnym, listy i pisma okólne przeznaczone do użytku wewnętrznego instytucji kościelnych oraz przeznaczone na użytek służbowy tych instytucji druki, formularze i inne dokumenty,
 - 11) biuletyny zawierające informacje, w tym i opinie w sprawach dotyczących statutowej działalności oraz druki, formularze i zawiadomienia organizacji politycznych, związków zawodowych i innych organizacji społecznych przeznaczone dla członków tych organizacji do wewnętrznego kolportażu i opatrzone taką klauzulą: w wypadku gdy publikacja systematycznie narusza postanowienia art. 2, Główny Urząd może, po bezskutecznym ostrzeżeniu wydawcy, poddać dany tytuł wydawniczy kontroli wstępnej na czas ściśle określony, nie dłuższy jednak niż sześć miesięcy. Decyzja ta podlega zaskarżeniu do Naczelnego Sądu Administracyjnego na zasadach przewidzianych w niniejszej ustawie,
 - 12) publikacje do użytku wewnętrznego Sił Zbrojnych i wewnętrzne imprezy wojskowe, podlegające kontroli wojskowych organów ochrony tajemnicy,
 - 13) wznowienia publikacji wydanych w Polsce Ludowej, które już uprzednio uzyskały zezwolenie na druk,
 - 14) publikacje utworów piśmiennictwa polskiego powstałych przed rokiem 1918,
 - 15) nuty, płyty i nagrania zawierające wyłącznie muzykę,
 - 16) wystawy plastyczne i fotograficzne o charakterze artystycznym,
 - 17) imprezy artystyczne lub rozrywkowe o charakterze wewnętrznym,
 - 18) audycje radiofonii przewodowej,
 - 19) druki artystyczne o charakterze oryginału,
 - 20) publikacje bibliograficzne oraz dane bibliograficzne,
 - 21) druki handlowe, firmowe oraz przeznaczone do użytku osobistego,
 - 22) druki na prawach rękopisu w ilości do 100 egzemplarzy.
2. Główny Urząd może, na wniosek zainteresowanego redaktora gazety lub czasopisma, wydawcy albo osoby odpowiedzialnej za widowisko, wyłączyć w całości lub w części spod kontroli publikacje i widowiska, których zakres tematyczny wyklucza możliwość naruszenia art. 2.
- Art. 5.** Organy kontroli publikacji i widowisk nie mogą ustanawiać zakazów publikacji i widowisk określonych autorów oraz wydawać wytycznych interpretacyjnych w sprawie sposobu przedstawiania wydarzeń, działalności instytucji i poszczególnych osób.
- Art. 6.** 1. Główny Urząd podlega Radzie Państwa.
2. Prezesa Głównego Urzędu i wiceprezesów powołuje i odwołuje Rada Państwa.
3. Prezes Głównego Urzędu kieruje działalnością Głównego Urzędu i nadzoruje działalność okręgowych urzędów.
- Art. 7.** 1. W Głównym Urzędzie działa Kolegium Głównego Urzędu.
2. Kolegium tworzą:
1) prezes Głównego Urzędu i wiceprezesi,
2) 9—12 członków powoływanych i odwoływanych przez Radę Państwa:
a) w jednej trzeciej spośród kandydatów przedstawionych przez Prezesa Rady Ministrów,
b) w dwóch trzecich spośród kandydatów przedstawionych przez organizacje polityczne, społeczne i związki twórcze.
3. Kolegium Głównego Urzędu:
1) opiniuje coroczne sprawozdania z działalności Głównego Urzędu,
2) ocenia okresowe sprawozdania z działalności poszczególnych okręgowych urzędów,
3) udziela opinii o kandydatach na dyrektorów okręgowych urzędów,
4) rozpatruje sprawy i podejmuje uchwały w wypadkach określonych w statucie,
5) jest organem doradczym i opiniodawczym Prezesa Głównego Urzędu w innych sprawach należących do zakresu działania organów kontroli publikacji i widowisk.
- Art. 8.** 1. Okręgowe urzędy tworzy się dla jednego lub kilku województw.
2. Okręgowe urzędy tworzy i znosi oraz ustala ich siedziby i terytorialny zasięg działania Rada Państwa; uchwały Rady Państwa w tych sprawach podlegają opublikowaniu w Dzienniku Ustaw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
3. Okręgowym urzędem kieruje dyrektor powoływany i odwoływany przez Prezesa Głównego Urzędu.
- Art. 9.** 1. Rada Państwa okresowo, co najmniej raz w roku, rozpatruje informacje i sprawozdania z działalności organów kontroli publikacji i widowisk korzystając z opinii Rządu, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego; Rada Pań-

stwa może zwracać się do organizacji politycznych, związków zawodowych i innych organizacji społecznych o przedstawienie uwag i opinii do sprawozdań i informacji.

2. Rada Państwa przedstawia corocznie Sejmowi sprawozdania ze swej działalności podejmowanej w stosunku do organów kontroli publikacji i widowisk.

Art. 10. 1. Rada Państwa uchwała regulamin określający szczegółowy tryb sprawowania kontroli publikacji i widowisk przez Główny Urząd oraz okręgowe urzędy.

2. Organizację wewnętrzną Głównego Urzędu oraz okręgowych urzędów określa statut nadany przez Radę Państwa na wniosek Prezesa Głównego Urzędu; statut ustala także organizację oraz szczegółowy zakres i tryb działania Kolegium Głównego Urzędu.

3. Uchwała Rady Państwa w sprawach wymienionych w ust. 1 podlega opublikowaniu w Dzienniku Ustaw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 11. Postępowanie w sprawach należących do właściwości organów kontroli publikacji i widowisk toczy się według przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszej ustawy.

Art. 12. 1. Do kontroli okręgowego urzędu w celu uzyskania zgody na rozpowszechnianie przedstawia się:

1) w wypadku tekstów drukowanych — odbitki korektorskie po złamaniu lub ich odpowiedniki, a za zgodą właściwego okręgowego urzędu — maszynopisy nie później niż:

a) na 3 godziny przed przewidzianym w harmonogramie pracy zakładu poligraficznego terminem rozpoczęcia druku gazety; informacje przeznaczone do dzienników stanowiące serwis bieżący udostępnia się sukcesywnie, a ostatnie nie później niż na godzinę przed rozpoczęciem druku,

b) na 24 godziny przed rozpoczęciem druku tygodnika; informacje i artykuły stanowiące komentarz do bieżących wydarzeń udostępnia się sukcesywnie, nie później jednak niż na 12 godzin przed rozpoczęciem druku,

c) na 48 godzin przed rozpoczęciem druku czasopisma ukazującego się w cyklu dłuższym niż tygodnik, a krótszym niż dwumiesięcznik,

d) na 14 dni przed rozpoczęciem druku odnośnie pozostałych czasopism.

2) w wypadku widowisk — tekst widowiska oraz przebieg próby generalnej, a jeżeli widowisko oparte jest na tekście dzieła, które już uprzednio uzyskało zezwolenie na druk, publikację lub wystawienie — przebieg próby generalnej; o czasie i miejscu próby generalnej zawiadamia się nie później niż na 48 godzin przed jej rozpoczęciem, a jeżeli wystawienie utworu nie jest poprzedzone próbą generalną — na 48 godzin przed jego wystawieniem;

3) w wypadku widowisk telewizyjnych i audycji radiowych — scenariusz programu co najmniej na 48 godzin przed włączeniem do repertuaru, a następnie nie później niż na 24 godziny przed emisją — nagranie eksploatacyjne,

4) w wypadku dzienników telewizyjnych lub radiowych — maszynopis informacyjny albo zapis magnetyczny lub filmowy nie później niż na 24 godziny przed emisją; informacje stanowiące serwis bieżący

udostępnia się sukcesywnie, a ostatnie nie później niż na 10 minut przed emisją, a audycje stanowiące komentarz do bieżących wydarzeń — co najmniej na 6 godzin przed emisją,

5) w wypadku filmów — kopię roboczą, nie później niż na 48 godzin przed włączeniem do programu,

6) w wypadku wystaw — ich ostateczny kształt, nie później niż na 24 godziny przed ich otwarciem.

2. Zgłaszający do kontroli wstępnej publikację lub widowisko ma obowiązek równocześnie podać organom kontroli miejsce przekazania mu decyzji, o których mowa w art. 13 ust. 2 i 3.

Art. 13. 1. Jeżeli przedstawiona do kontroli publikacja lub widowisko nie narusza dóbr wymienionych w art. 2, właściwy okręgowy urząd udzieli zgody na ich rozpowszechnianie, a jeżeli dobra te narusza — wyda decyzję o zakazie rozpowszechniania publikacji lub widowiska w całości lub w części.

2. Decyzja powinna być wydana i doręczona lub ogłoszona stronie niezwłocznie, nie później niż w terminie:

1) 6 godzin — w odniesieniu do informacji rozpowszechnianych przez radio i telewizję,

2) 12 godzin — w odniesieniu do materiałów o charakterze informacyjnym rozpowszechnianych w dziennikach i czasopismach ukazujących się nie rzadziej niż raz na tydzień oraz 48 godzin — w odniesieniu do pozostałych materiałów,

3) 48 godzin — w odniesieniu do widowiska,

4) 1 miesiąc — w odniesieniu do druku akcydensowego lub czasopisma ukazującego się nie rzadziej niż raz na miesiąc,

5) 3 miesiące — w odniesieniu do pozostałych wydawnictw.

3. Od decyzji okręgowego urzędu lub w razie jej niewydania w terminach wskazanych w ust. 2 przysługuje w terminie 7 dni od dnia doręczenia lub ogłoszenia decyzji, a w wypadku niewydania decyzji — od dnia upływu terminu przewidzianego w ust. 2, odwołanie do Głównego Urzędu. Decyzja Głównego Urzędu powinna być wydana i doręczona lub ogłoszona stronie niezwłocznie, nie później niż w terminie:

1) 3 dni — w odniesieniu do artykułu stanowiącego komentarz do bieżących wydarzeń,

2) 7 dni — w odniesieniu do dziennika lub czasopisma wydawanego nie rzadziej niż raz na tydzień,

3) 14 dni — w odniesieniu do widowiska,

4) 1 miesiąc — w odniesieniu do pozostałych wydawnictw.

4. W wypadku nieprzekazania decyzji negatywnej stronie, która dopełniła warunków przewidzianych w art. 12 ust. 2, w terminach wskazanych w ust. 3, treść podlegająca kontroli może być rozpowszechniona.

5. Wskazana w decyzji podstawa prawna nie może być zmieniana w toku postępowania przez urząd, który wydał decyzję.

6. Okręgowe urzędy mają prawo kontroli sprawdzającej każdorazowo zgodność przebiegu widowiska z zaakceptowanym tekstem i przebiegiem próby generalnej. W razie stwierdzenia rażącej niezgodności mogą zakazać dalszego jego udostępniania do czasu przywrócenia stanu pierwotnego.

Art. 14. 1. Za zgodą autora redaktor gazety lub czasopisma, wydawca albo organizator widowiska lub wystawy może, a na żądanie autora jest obowiązany zaznaczyć w tekście lub w odrębnej informacji albo w układzie wystawy ingerencję organu kontroli publikacji i widowisk, z podaniem podstawy prawnej tej ingerencji wskazanej w decyzji tego organu.

2. W wypadku śmierci autora prawa określone w ust. 1 przechodzą na jego spadkobierców, a w ich braku na wydawcę.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się w wypadku zaskarżenia decyzji do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Art. 15. 1. Decyzje dotyczące zakazu publikacji i widowisk mogą być zaskarżone do Naczelnego Sądu Administracyjnego na zasadach i w trybie określonym w Kodeksie postępowania administracyjnego, ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszej ustawy.

2. Skargę na decyzję Głównego Urzędu można wnieść do Naczelnego Sądu Administracyjnego w terminie 7 dni od dnia jej doręczenia lub ogłoszenia. Główny Urząd przekazuje skargę wraz z aktami sprawy do Naczelnego Sądu Administracyjnego w terminie 7 dni od dnia jej wniesienia.

3. Skargi, o których mowa w ust. 1, są tymczasowo wolne od opłat sądowych; o opłatach tych Naczelny Sąd Administracyjny orzeka w orzeczeniu kończącym postępowanie.

4. Naczelny Sąd Administracyjny bada zgodność zaskarżonej decyzji z treścią niniejszej ustawy oraz zgodność z innymi przepisami prawa w zakresie przewidzianym w Kodeksie postępowania administracyjnego.

5. W sprawach dotyczących widowisk oraz publikacji przeznaczonych dla dziennika lub tygodnika termin rozprawy w Naczelnym Sądzie Administracyjnym powinien być wyznaczony nie później niż w ciągu 7 dni, a w pozostałych sprawach — nie później niż w ciągu 14 dni od wpłynięcia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego, chyba że zachodzą przeszkody formalne.

6. W postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym mogą na wniosek skarżącego brać udział w charakterze stron także związki zawodowe, stowarzyszenia wyższej użyteczności oraz zarejestrowane stowarzyszenia naukowe i twórcze, które nie brały udziału w postępowaniu administracyjnym.

Art. 16. 1. Okręgowy urząd może zakazać rozpowszechniania określonego numeru czasopisma zagranicznego lub książki wydanej za granicą, filmu lub zapisu magnetycznego albo innej publikacji, jeżeli ich treść narusza przepisy ustawy.

2. Główny Urząd może pozbawić debitu na okres od jednego do pięciu lat czasopismo zagraniczne, w stosunku do którego co najmniej trzykrotnie orzeczono zakaz rozpowszechniania; zarządzenie w tej sprawie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Monitor Polski”.

3. Biblioteki naukowe oraz biblioteki stowarzyszeń twórczych i towarzystw naukowych mogą sprowadzać i gromadzić w celach uzasadnionych ich statutową działalnością publikacje zagraniczne, których rozpowszechnianie jest zakazane.

4. Uprawnienie do sprowadzania publikacji zagranicznych objętych zakazem rozpowszechniania lub pozbawionych debitu przysługuje instytucjom i osobom, którym jest to potrzebne dla celów zawodowych lub naukowych

Główny Urząd może wyrazić zgodę na sprowadzenie takich publikacji w innym celu.

Art. 17. Kto uchyla się od obowiązku poddania publikacji lub widowiska kontroli określonej w ustawie albo nie stosuje się do zakazów wynikających z decyzji i zarządzeń organów kontroli publikacji i widowisk, podlega karze grzywny do 5.000 zł.

Art. 18. 1. Jeżeli publikacja podlega kontroli na podstawie przepisów niniejszej ustawy, wydawca może odstąpić od wydania utworu będącego taką publikacją z przyczyn uzasadniających, zgodnie z przepisami prawa autorskiego, odstąpienie od umowy w każdym czasie jedynie na podstawie ostatecznej decyzji o zakazie publikacji.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do widowisk.

Art. 19. W art. 13 ustawy z dnia 26 marca 1975 r. — Prawo celne (Dz. U. Nr 10, poz. 56) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Decyzje dotyczące przypadku utworów i przekazów informacji, o których mowa w ust. 1, mogą być zaskarżone do Naczelnego Sądu Administracyjnego na zasadach określonych w Kodeksie postępowania administracyjnego.”

Art. 20. 1. Sprawy zastrzeżone do właściwości Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk i jego organów terenowych w przepisach utrzymanych w mocy w myśl art. 23 oraz sprawy zastrzeżone do właściwości tych organów w przepisach szczególnych przechodzą odpowiednio do właściwości Głównego Urzędu oraz okręgowych urzędów.

2. Pracownicy dotychczasowego Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk i jego organów terenowych stają się odpowiednio pracownikami — Głównego Urzędu oraz okręgowych urzędów.

Art. 21. 1. Do pracowników organów kontroli publikacji i widowisk stosuje się przepisy w sprawie praw i obowiązków pracowników państwowych.

2. Zasady wynagradzania pracowników organów kontroli publikacji i widowisk ustala Rada Państwa.

Art. 22. 1. Postępowanie w sprawach kontroli publikacji i widowisk wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i do tego dnia nie zakończone toczy się do zakończenia w danej instancji według przepisów dotychczasowych.

2. Przepisy ustawy dotyczące zaskarżania do Naczelnego Sądu Administracyjnego decyzji w sprawach kontroli publikacji i widowisk stosuje się do decyzji wydanych w sprawach, w których postępowanie w pierwszej instancji wszczęte zostało po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 23. Traci moc dekret z dnia 5 lipca 1946 r. o utworzeniu Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk (Dz. U. Nr 34, poz. 210, z 1948 r. Nr 36, poz. 257, z 1952 r. Nr 19, poz. 114 oraz z 1953 r. Nr 49, poz. 239), z wyjątkiem przepisów dotyczących spraw udzielania zezwoleń na wydawanie czasopism, jak również rejestracji i kontroli zakładów poligraficznych, zakładów wytwarzających pieczętki, zakładów wytwarzających publikacje i ilustracje sposobem światłoczułym oraz aparatów do powielania.

Art. 24. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1981 r.

Przewodniczący Rady Państwa: H. Jabłoński
Sekretarz Rady Państwa: E. Duda